

INTERVJU MED JONAS STRÖM, NORRDALA, 16 JULI 1970

- Var skall jag börja nu då?

- Ja, ni kanske kunde berätta när ni är född och lite om föräldrarna eller så?

- Föräldrarna. - Jaa, mina föräldrar - min mor ho var född i Frisbo - jaa - men årtale minns jag då inte, när ho var född. Å min far va född i Bjuråker, där som hembygdsgården är nu, Litensbacken heter han. Då kallas då än idag. Jaa. Å då han bodde i Norrhavra första taget, sedan då va han arrendator där åt Iggesunds bruk, men dom flytta, köpte ett torp uppe i Södala, å då hade vi i tretti år, tess min far dödde, å min mor ho dödde ju där förstås, men en lång tid därefter var de ju. Jaa - å når jag ä född - jag ä född 1894 den 25/12 1894. Ja, ja ä född i Norrhavla, då ä jag. Men - jaa, å sen skolgången, han var - då gick ja i Holmberg skola, förstås. Å då va då nog inte så vidlyftigt mä skolan som nu ä. Nää - vi hade e lärarinna då härifrån Blekinge var ho ifrån, men ho kom sej hanna. Då fick vi dit en annan ena, vi-kare, elaka ena, som va på oss å slog oss å. Ålandet hette hon, Anna Ålander. Men hä va ju duktigan lärarinna i alla fall, då var'e. Så ja sluta skolan 1907 på hösten. Ja ja börja skolan 1903, oktober 1903. Då va inte så noga om när man börja då ä. Jaa, å sluta 1907 te jul, sluta vi. 1908 - ja, 1909 var'e - då gick ja å läste. D'ä sextiätt år sen. Joodå. På Bjuråker. Kyrkoherde - va hette han - Olov Ringkvist hette han, kyrkoherden, han va kyrkoherde där. Jaa. - Så då geck.

Å sen unna för unna då vart vi ju hemma å vi fick ju börja i skogen, då fick ja, 1908, vara lame min far oppe i Bjuråkerssskoga här. Då högg vi två alnars resen. Då hade vi elva öre för två alnars res. Vi hade en å tie för två alnars rös. Men nu har ja hugge på senare tiden här, då har ja haft tre kronor, fyra för vår å. Jaa. Så då va stor skillna då å nu. Jaa. Då va ju maten så billig säger dom. Visst va han hä, ett hekto snus köpte man för sjutton öre, ett kilo amerikansk fläsk feck dom för en krona. Hä va billit sa dom. Jaha. Men hä va mycke dyrare då än nu.

- För ni tjänade så litet?

- Ja, vi tjäna för lite se, vi hade ingenting. Vi hade tie öre 2 å tie två alnars res, å hä skulle vara bra mycke verke ve för te lägga ut tie två alnars res. Har'en hugge tie två alnars res nu så har'en haft över tretti kronor. Å inte koster ett kilo fläsk tretti kronor ä. Så nu är'e dyrt. Å allting va ju billit, då var'e, men vi tjäna int nå. Vi hade ju fullt sjå te få oss en kostym klä om å ett par skor, te få över - då geck inte. Då var'e dyrt ser ni. För då kösta då ju - en ordentlig kostym kosta en trettifem å förti kronor. Å då feck man hålla på mä nästan en hel måna i skogen. Nu kan man tjäna en kostym klä om på två dagar, då kan man. Jaa, för en trehundra, trehundrafemti. Jaa. då va ju - men då ä ju då nu förstås att då ä så hemsker skatter, hä va ju ingen skatt precis då ä. Inte farlit mä skatten. Nu får'om ju skatta tror ja för en tredjedel som dom tjäner för månan. Jaa. Så dom får'nt nå över heller. Men nog var'e värre då, så där en nittonhunnrafemton, sexton, då vare för första världskrige bröt ut förstås, nittonhundrafjorton.

- Var det svårt under kriget?

- Då var'e mycke svårt. Då feck vi ransonering, brökort, i februari nittonhundrasjutton, å då va lite. Vi feck fem hekto kaffe på en måne, som va obränt, å socker då fanns inte nå annan än strösocker. Då måste man ta å häva i en stekpanna å vatten å koka opp då å så låta då stelna, så då vart alldeles som en ishålla, te klippa bitar. Jaa. Då va dålit för folk som va i skogen då. Å vetmjöl tror ja man feck ungefärligen en - ja, ja vet int var'e var, en feck nog knappt mer än, ja tror man fick ett kilo vetmjöl på en måne - näe, då feck en inte. Så den som va i skogen han fick - vi hade ju kreatur å jordbruk, så vi hade ingenting å klage för, för vi hade ju skaplit ändå, då man hade djur. Men då som inte hade nå anne än brökort var då nog hems för. Å dom höll ju på svalt ihjäl i skogen. Jaa - hä va krängliga tider te nittonhundranitton, då opphörde ju första världskrige, å då vart då ju lite bättre. Då tog ju ransoneringen slut å på nitton, tjuge - nitton va då, när första ransoneringen var. På andra krige så var'e ju inte alls farligt. Ja hörde då va många som kved å jämra sej, men då sa ja, d'ä ingenting å jämre sej, vi får allting nu så hä räcker, men tänk om i skulle ha vare mä nittonhundrasjutton-arton - då var'e dålit, för nu får vi alltihop, vi har ingenting å beklaga mot då va då. Så då var ju på nanner den här gången. Jaha, nu har ja inte nå mer te berätta.

- Jag tänkte fråga hur ni arbetade i skogen. Låg ni ute i koja då, eller kunde ni ... ?

- Ja, vi låg i köjer, kolköjer.

- Hur var det ordnat i dom då?

- Ja, då va nog ömse då. En del va påfallande bra, å somlige va nog inte nå vidare te bo i. Ja vet ja var uppe i på Tärjedalen en vinterr, då va nog på tjgeett, då bodde vi tjuge man i en koja som va usel. Ja minns ja låg mot väggen ja, å kallt förstås, hä va väl ända te förti grader där. I Härjedalen är'e hemst. Ja va ute i femtetre grader ja

oppe i Härjedalen, etter Ljusnan. På morna när vi vakna då ha vi ju värstesta kallt då å så ha vi ju vila då, å ja låg mä håre, så då ja vakna va håre fasttjåla i väggdrage, så dä knaka då ja reste mä. Jaa. Joo, då var'e fint. Usche, hä va hemst. Annars så här opp genom så var'e ju rätt skapliga kåkar. Annars så var'e ju för bolagsfölk här, så feck dom ju bo i vallstugar som va utan unnergolv å så. Jaa, hä va - ja vet dä gjorde ja å en vinter ja körde, körde kol. Då bodde ja i en vallstuga, va inge unnergolv minns ja ... Hä va lika kallt inne som hä va ute, om hä va tjugefem grader var'e nog nästan lika kallt inne å. Jaa. Men nu är'e bra mä bostäder, för nu har'om ju bra. Å nu förresten så bor dom ju aldrig i skogen, utan nu åker'om ju hem, nu har'om ju bussar å åker. Så nu behöver'om ju inte ligga i någe koker i.

- Hur klarade ni maten när ni låg ute?

- Ja, hä gick ju. Vi hade väl mat där då. Dä var te leva på kolbulle dä å sill å pären å tocke där.

- Hur gjorde ni kolbulle då?

- Jaa, hä va te göra en smet dä förstås, å så steka amerikansan fläskbit dä mä flott å så ta dä å häva dit smeten å grädda kolbulle, å sen vännan dä, så han vårt ju väldigt brun å fin.

- Det var gott det där?

- Jaadå, dä var dä ju. Vi va ju inte van nå annan, kolbulle å - dä va va vi hade. Jaa, hä geck ju.

- Vad åt ni för mat hemma då?

- Jaa - hemma där var'e ju inte någe krångel, där hade vi ju bra. I mitt hem där som ja bodde, så hade dom ju fem, sex kor å grisar å å slakt hade vi ju bra mycke å så där, vi led ju ingan nö å. Dä hade vi ju bra. Å vi feck ju mä oss te skogen hemifrån dä, då vi var sta te skogen bruka vi ta mä oss korngryn. Jaa.

- Vad har ni haft för mer arbeten än att hugga i skogen?

- Jaa - jag va på kyrkobostadsskogarna i tjuge år häruppe. Hä var'e sista dä. Ja va i tjuge år ve prästbostället i Bjuråker å ve Rossåsen. Jaa, ja hade ju huggning på vintern å hösten å på högsommarn bruka jag ha skogsdikningar. Ja höllt på omkring en femton år mä skogsdikningar å rensning å sånt där. Å dom va ju skaplit bra å arbete å, för dom betala bättre än Strömbackabolage å Iggesund. Ja hade ju rätt bra iblann. Hä va väl ömse gånger dä å mä arbete. Men dä vart dä slut där då, ja varta ... alldeles å getta ju sluta förstås. Men nu är dä ju - är dom ju utriven där kyrkobostadsskogen här i Bjuråker.

- Ni sade att ni hade kört kol också?

- Ja dä har ja. Ja körde kol. Ja körde ända från Hasselagränsen å te Strömbacka en vinter. Ja hade en häst å en bonde framme på köpingen i Bjuråker. Hä kallas för Påern där ja körde från, hä va en kolare där som hade kolningar. Då körde ja två dagar på fora, en dag ifrån Sniptjärn te Påern å fata å så tebaks, å morron efter te åka ner te Strömbacka dä mä kolfora. Å vissa gånger fick ja fara te Moviken över Skäråssjön å Gråsjön å ner te Moviken. Dä va en hytta där, masugn. Men dä va ett kallt göra dä, dä va te vara klädd. Hua. På de där sjöan, store sjöan som man skulle över. Börja på vara en tretti grader å trettifem så. Då fick man luffa bakefter stigen för te klara fötterna. Jaa. Ja hade ju riktig pälskläder på mä så. Jaa, så var dä då.

- Fick ni komma in och värma er när ni kom fram då?

- Jaadå, vi bruka mytje gå upp på masugnshyttan, rostugna. Där var dä varmt, där som dom rosta malmen. Där bruka vi sitta å ha lite masäck å kaffe å sånt. Men annars så fanns dä ju kafé där. Ja, dom hade kafe, vi bruka ju gå dit å få oss kaffe mytje, men iblann kunna

vi gå upp på de där masugnshyttan å rostugn heller där som dom hade rosteri. Hä fanns kafé både i Strömbacka å Moviken för kolkörare. Men då feck vi ha hästarna ute då mä nå täcken på sä å hötappar framför dom. Jaa.

- Vad hade ni för fordon att köra kolet i?

- Vi hade sån där kölstig dom kallar'n, kolryss - kölstig kallas'e. Jaa. En del va gjort av skrot å en del va gjort av bräder, brästigen. Ja hade en sån en ja, en brästig, tunna ribber så den va lätt.

- Hur mycket gick det i de där?

- Jaa, ja bruka lasta - ja bruka ha ja på de där långkörninga så hade ja fyra stig, ungefärligen - vänta få se, va vare - en stig, hur många hektoliter dä var - dä va nog hundra hektoliter i en stig. Jaa. Så han va ju bra tung.

- Skulle det mätas upp när ni kom fram till kolhuset, det där?

- Jaa, hä va en kolmottagare då som tog mot dom, å då feck vi tocke där polletter då mä hur många stig vi hade, å så fick vi gå in på brukskontore å lämn fram dom då. Då skrev dom upp dom då på brukskontore. Dä va ju tocke där bleckklappar som dä va stämplat på då, såg ut som en tvåkrona, såg dom ju ut. Dä va en tocken där pollet för fora då. Strömbacka likaså. Hä va nittonhundredtolv de där då ja körde åt den där bonden i Bjuråker. Dä va den värsta vinter ja nån gång kan tänka mej. I november nittonhundraelva, då bodde ja lame en å vi höllt på mä kolmiler i Myrvallen i närheten av Sniptjärn. Vi låg in-snöga i tre dygn, ett sådant oväder har ja aldrig vure mä om sen å. Vi hade hemst, kunde inte ta ett steg ja. Fjärde dygne, då getta vi ju försöka dra stäja fullt mä hästen å. Hä va mycke snö då. Då måsta bolage kosta på å skotta kolvägan ifrån Strömbacka å norröver. Jaa. Ja va mä jag å i januari å skotta snö. Å vi la upp snödriv så en kunna köra mä högsta lass under, te myrer å så där. Dä va en hemskan vinter. Ja dä va den värsta vintern - nittonhundredtolv va dä. Joo. Dä hade vi två kronor om dan för vi geck å skotta snö. Två kronor om dan - jaa. Tolv kronor i vecka. Dä är dom fäll uppe i för en timme nu.

- Vilken arbetstid var det då?

- Jaa, vi skulle nog börja då de börja på bli ljusa, när vi kunna se å gå ut då å hålla på då te dä börja på bli skymning, dä va i januari förstås då vi for å i mars, blir inte så fctrt ljus. Dä hade vi två kronor. Å skotta snö dä ä ett av dä värsta arbeten, mycke värre än te hugga. Jaa. Dä var'e förtjänst. Men en brydde sej inte um, hä fanns ju ingen fackförening eller nå, hä va ingen som våga sej på te börja på mä dä där herrarna på Strömbacka, Tyko Bovallius å Tigerström å så, för då - ja, dom fick gå därifrån, dom fick inte vara där. Nää, dom fick sparken då om dom börja på bråka å villa ha nå bättre betalt si. Dä geck inte. Så folk hade ju förbaskat uselt. Dä här kolarna uppe i Norrskogarna, dom va ju alldeles ulycklig förstås. Dom arbete å svalt. Jaa, hä va ju uruselt. Ja vet familjer - å så mycke barn som dom hade oppe i tocke där skogsbya. Hä var dä som hade - hä va en oppe i Furberg som hade - ja han hade väl i två giften - han hade tjugefyra barn.

- Å, vad hemst det låter.

- Jaa. Atta å tie, dä hade dom ju.

- Jaså, var det vanligt det?

- Jaa, dä var dä.

- Hur fick dom det att gå ihop då?

- Jaa, hä fick nog gå ihop som'e gick då. Hä va nog dåligt. Både mä kläder å mat. Dä var'e.

- Hur var det framme på Hedvigsfors - hur var förhållandena där?

- Jaa, dom hade dä nog bättre, dom hade ju ingen betalning dom heller,

för dom hade ju knappt mer än en å femti, två kronor, dagsverkare som geck på jordbruke då unner den gamla tiden här. Å smederna, dom hade dä värst. Jaha. Lindgrenan hette han, bröderna Lindgren. Dom hade dä nog på lånner dom. Men dagsverkarn å då. Jaa, dom skulle ha ... ett par kor då en tocke där dagsverkare för te kunna livnära sej, dom va tvungen te hä, då hade dom alle tockna där dagsverkare som bodde i Hedvigsfors på den tiden. Joo.

- Var ni mycket fram på Hedvigsfors?

- Var ja mycke fram?

- Ja, om ni var mycket på Hedvigsfors?

- Joodå, jo dä va vi ju. Hä va ju mä hästar, vi hade ju handel där. Dä va ju två butiker där då. Fridolfsson å så var'e en till handel där - va kallas han nu då - ja, hä va igenom Strömbacka bruk hä förstås ... förening, föreningshandeln. Dä va bolage som ordna mä dä för att hä börja på bli för hårt för folke här, så dom var tvungen. Den där handlar Fridolfsson plocka dom ju etter noter han. Dä gamle, dom kunna ju knappast skriva eller räkna. Dom for dit å handla bara å sa - ja, ni får skriv upp'e. Ja, räkningen han geck in till bolage förstås. Han tog ... å geck in te inspektorn han å tog ut penningar, å då dom gjorde räkning på våra - ja, dom va skyllig. Jaa. Så dä - var och en kölare här i Bjuråker, gamle kölare i Norrskogarne på den tiden, då dom vart utgammal å å slut mä te kunna håll på, dom kallas dom för gammelkolare å fick nån gård te sitta i bara. Jaha. Å dom kunna vara skyllig på Strömbacka tre å fyratusen kronor då dom sluta å vart gammelkolare. Jaa - dä var en bonde som fråga Tyko Bovallius en gång: Hur kan dä vara, då alla gamla kolare blir skyllig på kontore här när dom slutar? Jaa, svara han, va ska man göra? Dä finns ingenting å ta, dom har ju ingenting å ta av. Ja, då har'e väl vare dålit här, sa han. Ja, dä tycks int dä heller. Men, sa han, dä gör fäll inte så mycke, för bolage får ju mycke arbeten utträttat för så billit. Då kom sanninga. Joo.

- Det gjorde ingenting då?

- Nä, dä gjorde så lite sa han, för bolage får ju så mycke arbeten utträttade för så billit, sa han. Hä va ju bedrövtigt. Törs an tal om tocke där på band?

- Ja, det är ingen som skall lyssna på det här mer än jag.

- Nähä. Ska inte in mä't nånstans på nå annat ä? Ja ja har inte skällt ur nån ä.

- Jag kan sålla ur det jag vill ha med.

- Ja just dä. Ska're in på nå arkiv?

- Det skall läggas undan och sparas.

- Jaha. Liksom dom hade på Strömbacka, den där inspektör Hessner en gång, han lappen där. Höll på tal om för mäg han han hade gått igenom arkive han där i kapelle. D'ä ju ett kapell i Strömbacka. Å han ha hitta gamla hävder sen dom byggde masugn på Hedvigsfors på sjuttonhundra förtifyra-förtissex byggdes Hedvigsfors masugn. Då hade dom sen masugna satt igång, då hade dom ungefär sjuttifem öre skifte för dom gick på masugn. Å malmen tog dom uppe ve Sniptjärn, ve en myr som hetta Mångsås, myrmalm, dom brände'n å spetta'n å körde då på vintern. Men han var inte duglig så dom gitta sluta mä den där myrmalmen, för hä va röbräcka i'n. Så dom körde'n ända från Seglan, ifrån Dannemora i Dalarna å hit te Friggesund å sen kördes malmen mä häst te Friggesund å Hedvigsfors. Vilka arbeten. Men Movikens masugn, han byggdes femti år före Hedvigsfors. Han byggdes nog på slute på sextonhundratale. Han ha ju byggt om en gång, hä skulle va på nittonhundratva hä säger dom, dom byggde om'en. Han va justor han, i Moviken. Men han tog malmen ifrån Dannemora då mä prämar över Dellan.

- Det fanns väl stångjärnssmide här i Hedvigsfors?

- Jaa, inte nå särdeles vidare mä stångjärnssmide här, hä va nog i Strömbacka dä. Där var'e tre stångjärnssmidjer. Jo, där var jag nog å såg på när dom smidde stångjärne. Jaadå. Ena ä kvar ho, där nere ve dammen. Ho ä väl uppställd - d'ä allt gammalt där som museum, allting. Ä somt där har'an ju slaktat utav de där gamla på Hälsinglands museum, där är'e ett rum som dom har uppställt allt de där gamla smidesgrejan, spikhamarn å så är'e grejer etter gamla smeder, tänger å sånt där. Jo, ja har var'e in där. En som hetter Söderlund. Ä så har dom här på Hedvigsfors en smältugn som är ifrån Frankrike, som ä uppställd i herrgård nu. Han hade dom ju nere i lanca-shiresmeja, ho stog ju där som sågen vart sen, ho, e stora ena, ho va mä tre hamrar. Jaa.

- De här Lindgrenarna, vad gjorde dom för någonting då?

- Jaa, dom gjorde nog allting. Dom smidde på - åt bolage å dom smidde åt bönder å dom va yxsmeder å eggjärnssmeder å. Styva smeder va dom, jajamen. Dom va bra dom. Dä finns en utåv de där gamle som lever än i Hudiksvall, Ivar Lindgren, men nu är'n på ålderdomshem. Han ä fäll en nitti år - han ä nog närmare nitti år nu Ivar Lindgren. Dä va också en styv smed. Men annars så ä dom ju döder allahop, de gamle. Jaa. Jaa, här på landsbygden å ... jag har gått å köpt gåla åt en bonne ja, å då var jag - ja, jag var nog sexton år, dä va sen ja gick å läste. Körde parhästar i fjorton dagar. Dä fick ja tre kronor för. Hä vart tjugefem öre om dan dä. Jaa. Joo.

- Vad hade ni annars för arbete på sommaren?

- Jag? Jaa, jag va hemma imillanåt vi va i skogen å hjälpte mä jordbruke förstås. Jaa. Ä så där vidare.

- Har ni haft jordbruk självl också?

- Nää, inte annan än de här torpe, dä här ä ja ägare till, dä här ä ett torp som ja fick för över tretti år sen... ja har aldri haft nå djur här, tyckte hä löna inte börja på bråka ... så ja har inte haft nå annan än de här. Fem å'tt halvt tunnland är'e, ja feck ... en trettifyra år sen är'e som ja fick ti'e.

- Längre tillbaks, då fanns det väl fäbodvallar som var i gång här i trakten?

- Jaa, oppe ve Rossåsen å Myrvallen å. Dä var'e. Den här kärringa mi, ho har vare där i flera år ho, har vare på vallen i många år ho, oppe vi Rossåsen å Bäckesvejen å var'om. Jaa. Ä längre tebaka, ja minns min mor tala om ho, ho va på en storan vall länger norr som kallas för - Brömvallen hette han. Dom fick - på hösten då dä börja på bli senhösten å mörkt, då - dom bodde två å två i stugerna, va dubbelstuger då å ja tror ho ä kvar där än dubbelstugan - då hörde dom björn då dom blåste i ramarna nere vi ett ställe som kallas för Gogrop. Ja, dom hörde'n. Då var dom ut å sköt. Dom hade - dom hade forbönder å då for han dit farsan, han hade revolver - så han va ute å sköt då för te skrämma'n att han inte kom in på vallen. Jo, dom hörde hur han blåste i ramarna. Dom vissle ju som. Jaa. Ä så tjuvar var'e på den tin. Men då hade dom däför sej att dom tog å hängde ut ett par byxor på sian om bron, så trodde dom dä va nån kär som va där, då våga dom inte gå dit.

- Det var väl ett bra knep?

- Ja, dom hade de knepet, för te va säker då. Då tänkte dom om han kommer dit så vänder han fäll om... tocke där mattjuvar då förstås på den tin å. Jaa. Så dä har - hä var nog besatt nästan på alla vallar här i Bjuråker för en sexti sjutti år sen. Ja, dä var'e.

- Det fanns någonting dom kallade för ungdomshelg.

- Jaadå, joodå, jag va nog på ungdomshelg å.

- Vad var det för någonting då?

- Vi gick dit då sir du å hälsa på valljäntan. Jaa. Å hä vart ett förfärlit liv hä iblann, kom dit då oivringar som hade brännvin å fylla å. Då vart slagsmål å. Joodå, joo ja va på ungdomshelg flera gånger ve Norrskogan där.

- När var det?

- Ungdomshelgen? Jaa, hä börja nog på vara just den här tiden i slåt-tanstiden, i juli månad brukar'e vara ungdomshelgar, ja minns inte nån bestämd tid mer hä va nog i juli månad dä. Juli å agusti, inne i september då bruka dom ju buföra på vallen, när dö börja på bli kallt, då hade dom gjort från sej skörden då så då tog dom mä sej korna å beta på täkterna å åkrarna hemma.

- Och när kom dom upp till vallen?

- Jaa, hä va nog i slute på maj å juni tror ja, när dom buförde upp på vallen. Sen dä börja på bli grönt så dä vart bete förstås, ja för dom öpp mä kreatura. Joo. Jo, den där gårn där ja har vare över tretti år, där har ja hört e historia som ska vara sann. Dom hade - han hette Anders Andersson - som hade de där torpe då som ja hade - å dom va på Nyvallen. På den tiden fanns ju inge vägar så dom hade klövjesal å klövja. Jaa. Å på senhösten så var dom dit etter korna - Anders Andersson hette han, för ja tala mä mågen hans, tjuge år är'e fäll sen, om dä va särt. Ja dä var'e sa han. Å då han kom hem då hade dom en jänta som va mellan tre å fyra år, Brita hetteho ... jaha-då lyfta han ur jänta ur klövja å sen plocka han ur ur klövja - dom hade såne där stora bärkorgar på sian som dom hade grejan i. Å så tog'en hästen i grima å skulle gå in i stalle å binna hästen, å då han kom ut va jäntan borte. Han ropa, Brita vart tog du Väjen? Ja, inte alls, han fick inte ti'a. Då han kom den andre gång mä korna å inte jänta - har i sett Brita nånstans sa han te en som kom emot'en. Nää, dä har ja inte. Jaa, dom feck te in mä korna å skalla, sätt upp ett skall. Å ungefärligen kanske en sju, åttahundra meter länger i en skogstäkt, i en lada som va full av hö, där såg dom ... jaa, å till å mä haken låg på döra, dä tala den där gamla Nils Persson öm, han va mä å skalle. Då va en som lyft opp haken å titta, då sått ho uppe i hö å så säger ho - men höru Brita, hur har'u komme hit, sa dom. Dom bar mä hit sa ho. Jaa. Hä va vitter hä. Hä var ett mysteri hä. Ja, han va dit, ... å dom fråga na men ho förstog sej väl inte på ... hä va tocke där vitter hä. Många säger att tocke kan vara inbillning utav folk, men dä ska ja tala um för dom att inte dä ä. Nä, dä är'e inte, ja kan svara heligt på dä. För vi hade vi dänne oppe i berge flera gånger. Jaa, vi såg sånt där. Allra helst i skymning var'e dä visa sej tocke där. Vare ä för nånting, dä kan inte ja förklara ä. Joorå. Brita Svedström hette ho. Jo, hä hände för Svenström i Moviken för tjufem år sen, va ena som kom bort. Fick tag i na i berge i en grötta. Ho skulle vara fem år ho. Å hur hä va, inte gick ho då dit själv ä ... Viberg hette dom, Daniel Viberg, hette han där som rådde om hon. Så dä ä nånting som inte vi har mä å göra hä, sa kyrkoherde Liljestrånd åt mäg ungefär. Ja var ju dit rätt ofta ja, för han hade kyrkboställskassan han så ja fick ju betalt där ja. Å då vart dä talt på tocke där. Jaa, sa han, d'ä inte nån osanning, men folk säger att d'ä bara inbillning. Dom säger dä, sa jag, men ja kan inte få't te dä. Har ni sett nå? Ja, inte nå särdeles sa ja, men ja tror på att dä är. Ja dä är'e sa han, för för där ja ä född nere i oaserna i Afrika, där förekommer dä över hela vägen sa han. D'ä nånting som inte vi alls har nå mä å göra. Jaa, nu har ja int nå mer å berätta.

- Jag tänkte fråga - fanns det inte dom som kunde - kreatur som blev sjuka och så - som kunde göra lite mer än andra och hjälpa till med sånt?

- Trolldom?
- Ja, eller vad man kallar det.
- Joodå, dä fanns dä som va bra mä dä å. Dä var dä.
- Vad kunde dom göra för någonting?
- Ja, ja vet int ja, dä va föll ena i Skärås som va kringlig, Maja Bengts-Maja hette ho, ho va ju farlig ho. Å så var'e en som dom berättet för mä, en släkting te mä som bodde i Lindbo, som hetta Lindbo-Lasse, som lär ha vare krånglig. Hä var e där gamla lära, spiritismen. Å var'e så en kom där mä en häst så kunne dom stå hästen så han kom ingen väg. H'ä mycke mera. Maja va krånglig ho.
- Stä blod kunde ju en del göra också.
- Jaa. Joo, dä lärde ja mej utav en där doktor Sjöberg. Jaarå. H'ä enkelt dä. Jaadå. D'ä magiskt dä.
- Ja, det måste det nog vara.
- Jaa, d'ä magiskt dä. Ja, ja getta tal um'e. Jo, ja bodde i lag i Sniptjärn mä en Norrbopöjk, å han va sta å hugg sej här å kom tebaka te skogen där vi bodde te en liten kåk där. Dä sa ja - han hette Junke. Kom in, ja har hugge mä. Jaså, har du hugge dej, sa jag... Jaa ... men då hade ja aldri prova dä där ja feck lära mej utav Sjöberg. Å han blödde. Tog ja e tvättfat å så rev ja å'n pjäxa. Ja, dä blör de här sa ja. Men då utöva ja de där. Blon stana så han börja på luta. Vill du ha vatten sa ja. Nää, sa han- han vart alldeles vit om läppa.
- Det fungerade då?
- Joo. Jaa, då tog ja fram'e, för då hade ja grejer där i e låda å linna unner å så va ja sta å fick ringa etter en bil. Å så var'e ju inte väg upp till den därkåken, så ja tog en spark ja ner te rätta vägen. Då sa ja åt'en - blör du? Nää. Höörudu, sa ja, om doktor Bergström frågar dä om någon har hjälpt dej nu mä dä här, då ska du svara nää sa jag. Ja, dä ska ja göra. Ja, du går inte å säger nånting. Mycke riktigt så, då Bergström höll på - är'e någon som har hjälpt dej mä dä här, sa han. Nää, sa ja. Men säg tocke de är, doktors ser han. Jajamen. Å så for'en hem te Nörrbo, å så kom'en te baks när de har vare nå fyre-fem dar. Men tänk att doktor Bergström sa precis lika som du sa. Va sa han? Jo han fråga är'e någon som har hjälpt dej mä de här ettersom blon har stanna så hastigt? Va svara du då sa jag. Nää, sa jag.
- Varför ville ni inte han skulle få berätta det då?
- Nää. Å hä bodde en här borti å som va säker mä dä där ... hä var en som kunde kuckla här oppe i Stråsjö som hette doktor Sjöberg. Å han va inte så dum, han kunna mycke tocke där hokus han. Ja hä va många som har kunna tocke där förr. Ja hä var straffbart hä. Jaa. Joorå, ja feck ett brev, å de har ja kvar än, ifrån ett institut i Växjö. Få si, ligger'e inte neråt Skåne hä, Växjö?
- Jo det ligger där neråt, i Småland.
- Ja, Småland - Växjö, därifrån. Där har dom ett sånt där institut mä sånt där. Ja ja har breve kvar ja feck. Men man feck aldrig nån namn på nånting eller var'e ligger nors i. Nä, dom har'nt rättighet mä sånt där. Dä står dä i breve å att man ska va försiktig. För i annat fall kan en kurma i lagens klor.
- Oj då, det är allverliga saker då.
- Jajamen. Nej, ja brydde mej inte um de där, ja sluta brevväxla mä dom. Nä, ja brydde mä inte um'e. Man är för gammel nu å te hålle på mä tocke där skrot. Men hä är inte bara humbug som folk tror i, mä tocke där ä.
- Nej, det tror jag inte alls det är.
- Nää. Många som har vare ... gammalt tebaka. Dä är en lära naturligtvis före bibeln hä, dä är'e. D'ä Mose lära. Jaa, då har ja föll

inte just nå mer skräp te tal om.

- Var det mycket sjukthär uppe - spanska sjukan gick väl?
- Jaa, nittonhundraarton. Då var hä, hä var nog många som dödde här då. Jag låg ja å i tre vecker å va mycke dålig. Men ja lyckas klara mä, men hä va nog nära. Ja vart alldeles vit i håre ja sen. Ja hade alldeles brunt hår ja förr. Hä va lika brunt som ni är i håre, mörkbrunt. Alldeles lika. Hä börja ... å sen fortsätter hä. Å d'ä många som ja har träffa som hade svart hår å dom vart alldeles vita. Hä va utav spanska hä.

- Vad hade ni för läkarhjälp då?

- Jaa, hä va nog helst ingenting just. Ja minns far min, han geck då till fots han från Södala till en doktor, han hetta doktor Thelander då å feck nånting. Hä fanns ju ingen medicin. Hä fanns ju ingen medicin under den här tiden. Hä vatt nån annen konjak dom kunna klara sej mä. Ja, hade dom konjak så å tog in i rätt tid, då klara dom sej bäst. Sprit, dä va bra hä. Joodå, hä va många som dog hän å. Å i andra trakter var'e ju oändligt många som geck åt. Ja vet, ja va upp te Ljusna Rångsjö en gång å titta på timmerkörning. Då tala dom om för meg att tre pöjkar som bodde i en kölköja uppe ve Trögavallen, hette han, ja va dit å titta, dom dog dän. Dom kom inte fram te handeln på morron lage, så dom börja på ana oråd så dom getta sta gå dit. Då låg dom död alle tre i köjan. Dom fick fora ner dom te tvättstugerna. Usch, hä va hemska. Dä var bara för de där första världskrige hä. Ja undras hur'e blir etter de här krige, nere i Asien, om hä sluter nån gång heller hur'e blir. Joo. Men hä va många å etter spanska sjukan som vart alldeles fördärvad. Ja,, dä va som vart menför å etter spanska sjukan, feck lyten efter å.

- Gick det andra epidemier också, förutom spanskan??

- Andra epidemier?

- Ja, jag tänkte på difteri eller scharlakansfeber eller ... ?

- Jaadå, dä var'e nog, dä var väl - scharlakansfebern han gick väl, å difteri dä vet ja inte om dä va nå, dä ja hörde talas om nå vidare i.

- Det var väl många småbarn som gick åt också?

- Jaa - men ja tror inte dä va så mycke småbarn här uppgenom ä. Nää, men ja hörde talas um i Järvsö, där dödde dä alldeles - ja tror dä va - dä va en söndag ve Järvsö kyrka dä va elva lik. Många i Bjuråker å. Ja, på Strömbacka. Där dog ut vill säga en hel familj, å ja kände igen dom allihop, ve Masbosjön där. Dom hetta Fernlunds, bröderna Fernlund, Hilmer å Gunnar Fernlund, å så systra å mora mä dom. Hä vart bara gubben kvar. Dom kom mä två kister på planvagne te Bjuråkers kyrka, dom va fyre som gick åt i samme gård å sen var dä ju överallt - dä va väldigt många som dödde i Strömbacka. Ja minns ja på hösten då, nittonhundraarton, eller på sommarn var dä, att dä var dä som sa att dä kommer nån ... för tallhera vart alldeles gul på tallskogen. Hä kommer nån sjukdom minns ja gamlerne sa. Ja hä blir nog en riktigar sjukdom, för tallskogen vart alldeles gul, gule tallbarr.

- Och så kom spanskan då?

- Jaa. Augusti å september, då härja ho värst här, dä gjorde han. Joo.

- Jag tänkte fråga vad ni gjorde på fritiden, vad det var för nöjen här uppe, om det fanns någonting?

- Jaa, vi hade nån logdans förstås, fick dit nån gamlan dragspelare då mä magdeburgspel då å spela å på lördan hade vi nån som va bra mä fiolen å. Å mitt i vintern kunna vi gå på nån kallan loge å dansa. Joo, hä varn't nå annat. Hä vart ju fest där då nere ve Friggesund å tocke där, på hösten. Annars så var'e inte nå vidare nöjen annat än te gå på jakt å tocke där då.

- Jaså, har ni gått på jakt?

- Jaa, dä har ja. Ja va mä - ja har vare mä på milla tretti å förtil
älgar. Ja har skjute bra många år. Men nu är'e många år sen ja va
sta. Å ja var te ett gäng i Norrmarka på bonnskoga, där bruka årligen.
Jaa. Å under nittonhundra sjutton å arton då for vi å tjuvsköt nån älg
för te få oss lite kött då.

- Ja, det var klart det.

- Jaa, man var tvungen för hä. Jaa, ja har vart tage för landsfiskaln
månge gånger å han va aldrig oresonlig. Ja ... vi va ju tvungen å
skaffa mat å. Joodå.

- Vad fanns det mer att jaga då? Fanns det hare och ... ?

- Jaa, hä va gott om hare på södra sia om skoga, ja sköt bra många ja,
ja hade ju harhunn å ett tag. Jaa. Men aldrig ja såg ett rådjur för
en femti sexti år sen. Fanns inte e rådjur i, å nu är'e så tätt så.
H'ä rådjur överallt. Jaa. Dom har gått här dom över bron här å på
täktan å har vi sett fleran gånger. Men nu i sommar så har'e inte
vare nå vidare mä rådjur ä. Ja har inte sett mer än ett uppe vi Björk-
hammar i sömmar. Ja vet int ja. Nää. Nä, har kunne hit tocke där
djur som - de är inte passande på den här breddgraden rådjur ä, dä är
dom inte. Dä är för kallt här, dom fryser ihjäl å svälter ihjäl å.
Så dom ä inte passande på de här breddgraden, dom e sydliga dom där
djura.

- Var det många som jagade förr?

- Jaa, dä va ju tjuvskyttar överallt. Jaa.

- Sköt dom på olaga tid då?

- Jaa, naturligtvis, dä va väl dä mesta hä.

- Fick man jaga på bolagets mark då?

- Ja, en tid länger tebaka fick en jaga nå fjorton dagara hade dom då
i jakt, länger tebaka, för en femti sexti år sen. Då hade dom ju jakt.
Dä fanns inte nå vidare mä älgar då. Hä va dåligt mä älg, ja vet gam-
le skyttar som ja har vare mä, dom sa dä va dålit mä läg vi nittonhund-
ratvå, tre å fem å så där, dä va inte nå vidare ä. På senare tider,
nittonhundredtjugetre å tjuvfem å så där, då var'e mycke älgar. Nitton-
hundraarton, sjutton arton å tjuge då sköt dom mycken älg. Joo. Ja
hörde en slaktare i Delsbo som tal om för mäg, Bergkvist hette han.
Å du skulle se Ström, va älgkött ja kört ifrån Bjuråker tjuvskjute.
Under krigsåren. Va gjorde du mä dä. Ja gjorde korv åv'e jag så han.
Jaa - slaktar Bergkvist.

- Hur har det varit med fiske här då?

- Jaa - dä har väl inte vare så pricis vidare. Dä fiske som di kör
ut så här, de får vi dålit tror ja. I den här ån, dä går en å här
nedanför, där är'e ju tocka där foreller å i Tvåan har'e ju vare förr
bra mä fisk. Harr, dä bruka ja fiska mycke på höstsidan neröver ...
jaa.

- Hur tog man den då?

- Ja, mä metkrok å mask. Metkrok å mask - jo, ja minns ja for å geck
till - allra helst då dä va kväll å lite skymning, då var dom piggast
på å ta... finan harr. Nu vet ja inte hur'e ä, nog finns'e fäll, men
dä fiskes ju så ulämpli nu, så dä - åsså laxen går ju upp här nu från
Dellen. Han går ända uppåt Tvärforsen te kraftstation. Dä ä dom som
har fått å tage ur kraftstation ve Tvärforsen, lax. Dom hade ju stängt
ett tag bolage, Friggesund, så en skulle inte få gå upp i skoga. Men
dä va ju dä att dom hade ju rättigheter efter ån hånne, att fisken
skulle gå fritt, så dom getta öppna de där laxstängsle förstås. Jaa.

- Har det funnits kräftor här också?

- Kräftor, nå dä tror ja inte. Ja tror inte att dä har vare kräftor
här ä. Dä ja vet åtminstone ä, dä tror ja inte. Nää, men - men d'ä
en å annan mink som har vure här, d'ä väl dom som har äte upp ... mink.
Jaa.

- Jag tänkte prata lite om logdanser och så där. Apropos sådant, fanns det något föreningsliv?
- Näddå, då gjorde då nog inte. Då fanns inte nåt föreningsliv här då av nåt slag ä. Inte var då nå organisationer då ä.
- Men jag hörde dom hade en skytteförening i Hedvigsfors.
- Ja, just då hade dom, en skytteförening hade dom, en paviljong som dom hade skytteförening. Jaa, jag va dit jag å på ettersommarn minns ja. På slute - då va alldeles på slute hä. Men - då i Västansjö hos Lies där va ja mä i skytteföreningen, ikring tjugetre, tjugefem. Lars Lie, furiren Lars Lie hade skjutbana han.
- Anordnades det fester då också?
- Jaadå, joodå, då gjorde då. Dom hade ju tocken där skyttefest framme ve Tå i Bjuråker. Då hade dom ju skyttetavler ute i Dellen då så man feck ju skjuta då. Kammarskjutningsammution.
- Vad innebär det, kammarskjutning?
- Kammarskjutning - ja dom hade småe skött, mindre kuler så inte då va farligt eller nå. Då kallas för kammarskjutningsammution. Jaa, ja va nog å sköt många gånger mä kammarskjutning ja. Joo, ja har fått både bronsmedalj å silvermedalj i skjutning. Jaa. Men, ja sluta, ja va inte mä på slute ja. Å så unner krigsåra då så vart vi ju kalla då att vi skulle ha övningsskjutning då ifall Hitler kom. Ja, då va te hänga på stråke å gå å skjut då. Men dom villa vi skulle gå mä i hemvärne då förstås. Ja va aldrig mä i hemvärne, för ja har ju vure kronvrak ja. Ja jag har aldrig exera. Ja mönstra nittonhundrafjorton i november nittonhundrafjorton, då var då första världskrige bröt ut så vi fick hastig order te mönstra. Men då hade ja släng utav lite fallsjuka, eller fallandesot dom kalla't. Då va en doktor här som heta Thelander, som ja va tell å han såg - eller ja hade ramla så ja hade e skrubba än. För ja for å stälp iblann å. Å an har inte den minsta aning om tocke då jag kom ä, å ja hade flera utav mine - ja hade e syster å som hade då, som bor i Sundsvall nu, som hade släng utav de där fallsjuka. Nja, så han, då ska ja skriva då. Men ja fick inte nå. Men då gick nog in te rullföringen, så då ja mönstra så hade dom en. Jaa, den där doktorn, mönstringsdoktorn, sa han, har ni släng utav fallandesot? Jaa, sa ja, jag har vare fast för då. Jaha, är då tätt. Nähä, men vissa gånger. Hur känner ni er när sånt börjar. Då va en kuggfråga då. Jaa, då har ja ingen aning om sa jag, då vet ja ingenting om sa jag. Nää, sa han ... å ja fick frisedel. Såna tar dom inte in i de militära ä. Näej. Näärå.
- Har det funnits religiösa föreningar eller nykterhetsföreningar här uppe då?
- Jaadå, då har då, då har funnes nykterhetsföreningar, gotemplare. Nä, ja har aldrig vare mä. Å så var'e ju tocke där religiösa enar på Sördala oppe på Holmberg var'e ju predikant tätt som ofta. Än i bondgårdar å predika å än i skola... vi for nog mycke vi när man va ung å hade bara spektakel åt dom. Då gjorde vi. Sånt där brydde vi oss inte om. Jaa ...
- Det var väl mycket annorlunda förr här ute i byrarna än vad det är nu?
- Ja naturligtvis, då var då ju. Inte var'e så grönslöst då som då ä nu ä. Nää.
- Vad tycker ni det är som har ändrat sig mest?
- Jaa, jag vet int ja. Jag tycker allting har ändra sej ja.
- Har det det?
- Jaa, då har'e. D'ä på helt annat vis nu, både mä allting. Hä är ju bra nu, hä får'en ju lov å säga. Hä är då att d'ä hårda skatter för folk, hä är då, annars så är då ju väldigt bra. För folk tjäner ju pengar oändligt de som duger te arbeta riktit. För dom kan ju tjäna nu

en skogsarbetare som ä frisk å arbetar trettitusen på åre. Ja har en pöjk som bor upp igen ja han har väl tjänt över trettitusen förra åre. Jaa. Å då är'e bra. För gammalt tebakas då ja börja på vara i skogen, ja om vi kunna hugga för femti kronor i måna skulle vi stå i utav självaste hin. Hä vart inge. Två kronor å två å femti. Ja va ju skaplig ja ett tag, tre kronor, då skulle ja hugga tjugefem kolveres metersvis. Hä var mycket ved hä, cändligt. Då gjorde inte alla ä. Men nu. Jaa. Å bra vägar nu är'e, mot va dä va gammalt tebaka. Ja minns då ja köpte första cykeln nittonhundraelva på misömmarn. Å ja va ju ... han kosta hundraförty minns ja ... dra på sej tocke där dyran en. Men då geck'e - hä geck inte te åka på åre um som nu ä, hä va på sommarn hä. På vintern vart dä te ställa unnan cykeln. Hä va ju så uslige vägar så. Dä va ju plogvägar här som - jaa, smal så dom kunde inte slage en gris på rygg å dräje - dä va gör nog te gå. Jaa. Dä va ju hemskt på vägarna då. Ja va mä mycke ja å ploga, stygge vintrar fick vi ju ploga väg. Inte vart hä nå väg, hä va gör nog komma fram mä häst å en släde hä förstås. Så nog har'e ändra sej mycke, dä har'e.

- Fick ni själva sköta väghållningen?

- Jaa, dä feck dom då. Dom hade ju plogturer då så där på vintern, hä var e klubba då som man hade för plogklubba, å ja vet inte va ho hette. Ho va utav trä å va så lång så ... å där stog en då å - dom hade etter - va var'e för la - fyrk - ja etter som man hade stort ställe hemman - hade dom plogsträcka. Å så hade vi bok då te skriva te. När man hade gjort då så fick man skicka te en annan by då, den där plogklubba. Jaa. Ja int minns ja dä men ja har fråga etter ja ... ja fråga en här som står för forngården om dom har fått tag i plogklubban. Hä var i alle byar å ... Har'u inte nå kaffe du kan bju på en kopp kaffe när vi pratar, människa.

- Har ni hört talas om att dom i någon by hade någon bystärma som man kallar det för.

- Jaa, bystärma - ja har inte vart mä nå men ja har hört när dom har ackordere ut fattige barn i skolan - jaa - när dom skulle gå i skolan. Dom hade väl tjugefem tretti öre om dan för dom hade dom. Jaa. Ja - bystärmer - joodå, jo - ho har väl hört historien om bystärman dom hade fram på Bjuråker.

- Vad skulle dom göra då?

- Ja, dom skulle fäll ackordera då å bestärma då hur'e skulle vara å. Dä va en gubbe fram på Bjuråker där ve skolan, vi kalla'n för Larsnars-Olov, Olov Larson hette han, han var mä han å på stämman. Å då hade dom en länsman där som heta Steckman, en elakan styggan en som skulle vara å bevaka auktiona. Ja, dom höll på skulle lägga fram ett förslag att dom skulle låt dom få nå extra för te han for på auktion å bevaka auktion för fylla å bråk. Jaa, dom skulle slå tell nå summa då va han skulle få för åre. Ja, å den där annra gubbsen ... Lars-Lars-Olov då han sa: Nu gör ja inge bön för ja trodde han skulle göra nå förläna ja sa han. Jaa. Ja, han trodde inte han skulle ha extra han va så le. Jaa. Joo.

- Var det mycket slagsmål och så där förr?

- Ja, hä var iblann dä vart hemskt. Usch jaa. Ja va mä en gång ja nyårsnatt oppe i Norrberg i bönhuse. Dä var nyårsvaka där å vi geck ju di vi å. Å hä var Engevall å Holmberg å så där å - jaa, hä va ju ulyckligt hur'e var. Å då dä va slut på de där nyårsvaka då efter minatta då ... då vart dä ett jäkla slagsmål. Dom sköt mä remingtongevär uppan emilla. Å ja hörde revolverkula bara så här alldeles om skallen ja - å slogs. Ja var inte mä, för ja görn't nå mä sån där gänga. Hä va ju olyckli hä. Hammare å kniv sväva i luften stog dä i tidninga sen. Va dom som hade mässkaft i pika som dom bruka ha å sko höstfötta

mä, hade dom mä sej å hugg varann i skallen så blon spruta.

- Var det så hemskt?

- Jaa. Ja minns vi va te Ljusdal en till å ja å då läste dom i tidninga på kafé vilket stort slagsmål då hade vare oppe i Norrberg ve Bjuråker, där hammare å kniv sväva i luften å revolversmällarna knalla stog då. Joo. Då va nittonhundraarton.

- Det var väl mycket spriten också, förstås?

- Jaavisst, då va dä se... var en som ja ... som hette Per Johansson. Full förstås. Å då satt en där gamla predikanten, Backlund hette han, han höll på predika han då hur dom skulle förgöra staden å mumla. Då sa han, men kära Backlund skona då magazine ... hade då vart nu hade han fått en stämning. Hä va ju ofredande hä....

- Var folk mycket religiösa förr, så dom gick och hörde på predikanter?

- Jaa, ja vet inte ... ja förstår mä int på dom, ja brydde mej inte um dom heller ja å deras religiösa. Då va ju på Holmberg då, dom hade ju en där som heta - en predikant som bodde där - va va dä han heta för la - Lundin hette han, Lundin. Å dom spela gitarr å sång å. Joorå vi bruka gå på bönan vi å iblann. Hä va int så mycke nöjen te gå på heller då. Nää, hä va inte mycke hä.

- Hur firade ni midsommar t.ex.?

- Jaa, misömmarn då bruka vi fara - då for vi te Strömbacka på storlogen, misömmarslogen. Å dom hade dans där i år å, men nu har dom rive den där stora logen, å han har väl vare kanske i flera hundra år. Men nu så hade dom Bovallius villa, storsalen där Bovallius som dom dansa. Har dom sagt för mäg, jag har inte vart dit på längen, d'ä länge länge sen. Men då for vi te Strömbacka mycke på mesömmarsnatt. Slagsmål var'e där å förstås å fylla. Jaa.

- Så det var inget midsommarfirande här i trakterna?

- Näej, dä var'e nog inte nå vidare. Å i Hedvigsfors hade dom ju liksom en park, hä bruka väl vara nån gång hä va nå på Hedvigsfors å på mesömmarn, ja tror då va nån dans för de ä dansbana där. Men annars så var'e nog Strömbacka hä.

- Var ni mycket i Strömbacka och Moviken och höll ihop med dom mycket?

- Nää, dä va vi ju inte ... dä va bara te misömmarstid vi bruka far dit, annars så. Ja, Strömbackan var ju här på skogarna å arbeta å som ja va lame mycke, Movikar mä. Dom var här å högg på vintern å ...

- Vilka var det annars ni träffade mest?

- Ja, hä va nog här'n omkring som vi träffa, i byan härne, Holmberg å Norrdala å Hedvigsfors å neröver åt Liabyrne. Jaa.

- Kunde det vara osämja mellan byarna också?

- Ja, inte så särdeles, inte var'e nå vidare hä. Dä va nån då som kom ihop, men hä va nog inte tätt hä de va ovänner i de här byarne, bruka hålla hop här. Så dä var ju ...